

Znanje, stavovi i predrasude zdravstvenih djelatnika o necijepljenoj populaciji protiv bolesti COVID-19

Vađunec, Borna

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:016621>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

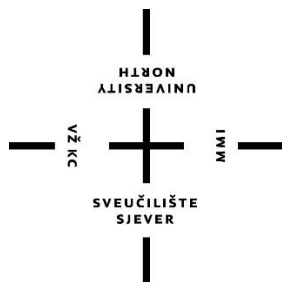
Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

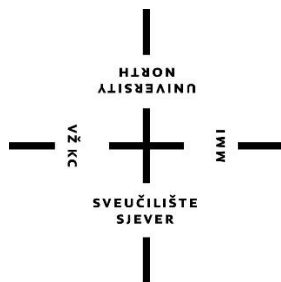
Sveučilište Sjever

Završni rad br. XX/MM/2015

Znanje, stavovi i predrasude zdravstvenih djelatnika o necijepljenoj populaciji protiv bolesti COVID-19

Borna Vadunec, 4311/336

Varaždin, lipanj 2023. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Sestrinstvo

Završni rad br. XX/MM/2015

Znanje, stavovi i predrasude zdravstvenih djelatnika o necijepljenoj populaciji protiv bolesti COVID-19

Student

Borna Vađunec, 4311/336

Mentor

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Meštrović, dr. med.

Varaždin, lipanj 2023. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za sestrinstvo		
STUDIJ	preddiplomski stručni studij Sestrinstva		
PRISTUPNIK	Borna Vađunec	MATIČNI BROJ	4311/336
DATUM	15.06.2023.	KOLEGIJ	Higijena i epidemiologija
NASLOV RADA	Znanje, stavovi i predrasude zdravstvenih djelatnika o necijepljenoj populaciji protiv bolesti COVID-19		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Knowledge, attitudes, and prejudices of healthcare workers about those unvaccinated against COVID-19		
MENTOR	Izv. prof. dr. sc. Tomislav Meštrović	ZVANJE	Izvanredni profesor; viši znanstveni suradnik
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. Valentina Vincek, pred., predsjednica Povjerenstva 2. izv. prof. dr. sc. Tomislav Meštrović, mentor 3. Mateja Križaj Grabant, pred., član 4. Zoran Žeželj, pred., zamjenski član 5.		

Zadatak završnog rada

BROJ	1673/SS/2023
OPIS	<p>Pandemija bolesti COVID-19 utjecala je na milijune ljude diljem svijeta od prosinca 2019. godine. U svrhu prevencije bolesti, dovedeno je niz mjera koje su uvelike utjecale na dosadašnji život svih stanovnika. Od mjera samoizolacije, nošenja kirurških maski za lice pa do pojave cjepiva. Što se tiče potonjeg, brzo stavljanje cjepiva na tržište u velikog broja osoba izazvalo je otpor cijepljenju - što zbog nedovoljne informiranosti, dezinformiranosti ili straha. Uzrokujući teška oboljenja i priljevom velikog broja oboljelih, pandemija bolesti COVID-19 negativno je utjecala na zdravstveni sustav u vidu iskorištavanja zdravstvenih resursa. Zdravstvenim je djelatnicima stavljen zadatak povećane brige i skrbi oko oboljelih. U svrhu istraživanja znanja i stavova zdravstvenih djelatnika o cijepljenju protiv virusa SARS-CoV-2, kao i u svrhu istraživanja stava zdravstvenih djelatnika o necijepljenoj populaciji protiv spomenute bolesti, u sklopu ovog završnog rada provest će se presječno istraživanje uz korištenje upitnika kao instrumenta. Upitnikom se planira dobiti uvid u to koliko je zdravstvenih djelatnika bilo uključena u rad s oboljelima od bolesti COVID-19, smatraju li da postoji nužnost cijepjenja, kao i dobiti mišljenje o razlozima izbjegavanja cijepjenja.</p>

ZADATAK URUČEN

15.6.2023.

Tomislav Meštrović

Sažetak

Pandemija bolesti COVID-19 utjecala je na milijune ljude diljem svijeta od prosinca 2019. godine. U svrhu prevencije bolesti, dovedeno je niz mjera koje su uvelike utjecale na dosadašnji život svih stanovnika. Od mjera samoizolacije, nošenja kirurških maski za lice pa do pojave cjeviva. Brzo stavljanje cjeviva na tržište u velikog broja osoba izazvalo je otpor cijepljenju što zbog nedovoljne informiranosti, dezinformiranosti ili straha. Uzrokujući teška oboljenja i priljevom velikog broja oboljelih, pandemija bolesti COVID-19 negativno je utjecala na zdravstveni sustav u vidu iskorištavanja zdravstvenih resursa. Zdravstvenim je djelatnicima stavljen zadatak povećane brige i skrbi oko oboljelih.

U svrhu istraživanja znanja i stavova zdravstvenih djelatnika o cijepljenju protiv virusa SARS-CoV-2 kao i u svrhu istraživanja stava zdravstvenih djelatnika o necijepljenoj populaciji protiv spomenute bolesti kreiran je anketni upitnik u kojem je sudjelovalo 132 ispitanika.

Upitnikom se dobio uvid kako je većina ispitanih zdravstvenih djelatnika bila uključena u rad sa oboljelima, kako veliki broj ispitanih smatra da cjevivo nije nužno te se većina ispitanih boji rizika od cjeviva. Većina ispitanih zdravstvenih djelatnika ne smatra odbijanje cijepljenja protiv bolesti COVID-19 kao razlog zbog kojeg bi oboljeli trebali sami snositi troškove hospitalizacije ili pak ne bi trebali brinuti o njima. Također, većina ispitanika necijepljene osobe ne smatra kao populaciju koja nije dala doprinos u borbi protiv pandemije COVID-19.

Vodeći se načelima na kojima počiva zdravstvena struka, zdravstveni su djelatnici u svom radu dužni skrbiti o pacijentu neovisno o njihovom vlastitom odabiru određenog medicinskog postupka.

Ključne riječi: pandemija, COVID-19, cijepljenje, zdravstveni djelatnici

Summary

The COVID-19 pandemic has affected millions of people around the world since December 2019. For the purpose of disease prevention, a number of measures were introduced that greatly affected the lives of all residents so far. From self-isolation measures, wearing surgical face masks to the advent of vaccines. The rapid placing of vaccines on the market has caused resistance to vaccination in a large number of people, possibly due to insufficient information, misinformation or fear. Causing serious illnesses and the influx of a large number of patients, the COVID-19 pandemic has had a negative impact on the healthcare system in the form of utilization of healthcare resources. Healthcare workers are given the task of increased care and concern for the sick.

For the purpose of researching the knowledge and attitudes of healthcare professionals about vaccination against the SARS-CoV-2 virus, as well as for the purpose of researching the attitude of healthcare professionals about the unvaccinated population against the mentioned disease, a questionnaire was created in which 132 respondents participated.

The questionnaire provided an insight into how the majority of health professionals were involved in working with patients, how a large number of respondents believe that the vaccine is not necessary, and the majority of respondents are afraid of the risks of vaccines. Most of the surveyed health professionals do not consider the refusal of vaccination against the disease COVID-19 as a reason why patients should bear the costs of hospitalization themselves or should not worry about them. Also, the majority of respondents do not consider unvaccinated people as a population that did not contribute to the fight against the COVID-19 pandemic.

Guided by the principles on which the health profession rests, health workers are obliged to take care of the patient in their work, regardless of their own choice of a certain medical procedure.

Keywords: pandemic, COVID-19, vaccination, healthcare workers

Popis korištenih kratica

SARS-CoV-2- Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2

SARS- Severe acute respiratory syndrome

MERS- Middle East respiratory syndrome

COVID-19- Coronavirus disease 2019

CoV- Coronavirus

FFP2- Filtering half Face Masks, razina filtracije tip II

RH- Republika Hrvatska

USA- The United States of America

UK- The United Kingdom

HZJZ- Hrvatski zavod za javno zdravstvo

SAD- Sjedinjene Američke Države

EU- Europska unija

I sl.- I slično

Itd.- i tako dalje

Sadržaj

1. UVOD	1
2. EPIDEMIOLOGIJA COVID-19	2
3. KLINIČKA MANIFESTACIJA BOLESTI COVID-19	5
4. STRATEGIJE PREVENCIJE ZA OPĆU POPULACIJU	6
5. ZAŠTITA ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA U RADU S COVID-19 OBOLJELIM OSOBAMA	8
6. Istraživački dio rada	9
6.1. Cilj istraživanja	9
6.2. Metodologija	9
6.3. Ispitanici	9
7. Rezultati istraživanja	10
8. Rasprava	20
8. ZAKLJUČAK	24
9. LITERATURA	25
Popis slika	27
Prilog- anketni upitnik.....	28

1. UVOD

U prethodnim desetljećima, koronavirusi (CoV) uzrokovali su Teški akutni respiratorni sindrom (SARS) i Bliskoistočni respiratorni sindrom (MERS). Koronavirus jedan je od glavnih patogenih organizama koji utječu na dišni sustav kod ljudi [1].

U prosincu 2019. godine u Wuhanu je došlo do izbijanja upale pluća tada nepoznata porijekla što je kasnije dovelo do izolacije novog respiratornog soja virusa koji se naziva SARS-CoV-2 [2].

SARS-CoV-2 (engl. Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2) virus koji uzrokuje bolest COVID-19 počeo se širiti mahom cijelim svijetom početkom 2020. godine. Zbog masovnog obolijevanja ljudi diljem svijeta Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je pandemiju bolesti 11. ožujka 2020. godine [3].

Većina zaraze koronavirusom događa se među bliskim kontaktima, a virus se širi kapljičnim putem prilikom govora, kihanja, kašljanja. Nadalje, virus se može prenijeti i tjelesnim kontaktom prilikom rukovanja ili poljupca, dodirivanjem površina prethodno kontaminiranih tjelesnim tekućinama iz nosa i grla te dodirivanjem lica, usta i očiju kontaminiranim rukama [3].

Kao prevenciju širenja bolesti, Svjetska zdravstvena organizacija dovela je niz mjera potrebnih u suzbijanju bolesti. Osim mjera socijalnog distanciranja, nade u suzbijanju bolesti javile su se pojavom cjepiva protiv bolesti COVID-19. No, brzo stavljanje cjepiva na tržište, nedostatak povjerenja u nova cjepiva i moguće nuspojave cjepiva izazvala su otpor cijepljenju određene populacije [4].

Pandemija COVID-19 dovela je do iznimnog utjecaja na zdravstveni sustav. Zdravstveni su djelatnici bili izloženi nizu izazova u svakidašnjem radu. Osim opterećenja u samom radu, pandemija je utjecala i na psihičko zdravlje zdravstvenih radnika [5].

2. EPIDEMIOLOGIJA COVID-19

Početak bolesti kod prvog laboratorijski potvrđenog slučaja infekcije bio je 1. prosinca 2019. godine u Wuhanu u Kini. U početku je bolest zahvatila lokalnu tržnicu Huanan Seafood Market, a od 59 sumnjivih slučajeva bolest je potvrđena u 41 osobe. Od 41 osobe kojoj je potvrđen SARS-CoV-2 virus, njih 27 (66%) imalo je povijest izloženosti spomenutoj tržnici [6].

Od 18. prosinca 2019. godine do 29. prosinca 2019. godine 5 pacijenata je hospitalizirano s akutnim respiratornim distres sindromom, a jedan od tih pacijenata je umro.

1. siječnja 2020. godine tržnica je zatvorena. Sljedećih se dana i mjeseci bolest globalno širila uključujući Tajland, Republiku Koreju, Koreju, Japan, Sjedinjene Američke Države, Filipine, Vijetnam itd. [6].

Dokaz brzog širenja bolesti vidljiv je na slici 2.1. gdje su prikazane zahvaćene zemlje od početka pojave virusa do 13.04.2020. godine.

Bolest je službeno nazvana Coronavirus Disease- 2019 (COVID-19). Prvi slučaj prijenosa virusa SARS-CoV-2 s čovjeka na čovjeka zabilježen je u SAD-u 30. siječnja 2020. godine [6].

Početne stope smrtnosti oboljelih od bolesti COVID-19 procijenjene su na 11-15%, no noviji podaci govore da se radi o zoonotskoj bolesti s niskom do umjerenom stopom smrtnosti [6].

Prema izvještaju Johns Hopkins University Medicine stope smrtnosti od bolesti COVID-19 u pojedinim državama bile su iduće: Mađarska (2,2%), Montenegro (1,0%), Češka (0,9%), Slovačka (0,9%), USA (1,1%), Slovenija (0,5%), UK (0,9%), Italija (0,7%), Ukrajina (2,1%), Hrvatska (1,4%), Rumunjska (2,0%), Grčka (0,6%), Rusija (1,8%) [7].

Slika 2.1. Prikaz zemalja sa potvrđenim SARS-CoV-2 virusom od početka pojave epidemije do 13.03.2020. godine.

Izvor: RT Magazine, raspoloživo na: <https://rtmagazine.com/disorders-diseases/infectious-diseases/other-infections/27-more-countries-documented-first-coronavirus-cases/>

Prema izvješću Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo od početka epidemije do 30. listopada 2022. godine u Hrvatskoj je na virus SARS-CoV-2 bilo kumulativno pozitivnih 1248133 osoba. Udio umrlih od pozitivnih za isto razdoblje iznosi 1,37%. U tablici 2.1. prema izvješću HZJZ prikazan je ukupan broj pozitivnih i preminulih po dobnim skupinama od početka epidemije do 30. listopada 2022. u RH [8].

Dob	Broj umrlih	Kumulativno pozitivnih	Udio od ukupno umrlih	Udio umrlih od pozitivnih
0-9	5	81276	0.029%	0.0062%
10-19	7	148656	0.041%	0.0047%
20-29	28	171945	0.163%	0.0163%
30-39	67	216924	0.391%	0.0309%
40-49	258	214475	1.504%	0.1203%
50-59	912	174878	5.316%	0.5215%
60-69	2719	131014	15.850%	2.0754%
70-79	5035	69456	29.350%	7.2492%
80-89	6583	34293	38.374%	19.1963%
90-99	1524	5145	8.884%	29.6210%
100+	17	71	0.099%	23.9437%
Ukupno	17155	1248133	100.000%	1.3745%

Slika 2.2. Tablični prikaz broja oboljelih i umrlih od COVID-19 u RH u razdoblju do 30. listopada 2022. izvor: HZJZ, raspoloživo na: <https://www.hzjz.hr/aktualnosti/covid-19-izvjesce-hzjz-a/>

Od početka epidemije do 12.06.2023. prema izvješću HZJZ u Hrvatskoj je zabilježeno 1.273.907 slučajeva pozitivnih na SARS-CoV-2, 1.255.471 oporavljenih te 18.267 umrlih osoba [8].

Nadalje, prema izvješću HZJZ na dan 12.06.2023. u svijetu je zabilježeno 690.283.605 slučajeva pozitivnih na SARS-CoV-2, 662.715.311 oporavljenih te 6.890.405 umrlih osoba [8].

3. KLINIČKA MANIFESTACIJA BOLESTI COVID-19

Određen dio zaraženih može biti asimptomatski, dok kod drugih obolijevanje može poprimiti blagu do tešku kliničku sliku [3].

Simptomi obično počinju nespecifičnim sindromom, uključujući vrućicu, suhi kašalj i umor. Bolest može zahvatiti više sustava, uključujući dišni sustav (kašalj, nedostatak daha, grlobolja, rinoreja), gastrointestinalni sustav (proljevi, mučnina, povraćanje), mišićno-koštani sustav (bol u mišićima) i neurološki sustav (glavobolja, smetenost). Istraživanja pokazuju da se kao najčešći simptomi u 83%-98% oboljelih javlja vrućica, u 76%-82% oboljelih kašalj te u 31%-55% oboljelih nedostatak zraka [6].

Rizičnim čimbenicima i obolijevanju od težih kliničkih slika sa mogućim smrtnim ishodom smatraju se osobe starije od 60 godina te osobe sa prethodnim komorbiditetima kao što su kardiovaskularne bolesti, imunokompromitirane osobe, oni koji boluju od šećerne bolesti, pretilosti te bolesnici s kroničnim bubrežnim oboljenjima [9].

Prema dosadašnjim istraživanjima, razdoblje inkubacije iznosi do četrnaest dana, a prosječna inkubacija četiri do pet dana [10].

4. STRATEGIJE PREVENCIJE ZA OPĆU POPULACIJU

Svjetska zdravstvena organizacija izdala je strategije za prevenciju i kontrolu infekcije prema kojima se uvodi politika nošenja zaštitnih maski za lice, pravilna higijena ruku, provjetravanje prostorija, korištenje odgovarajuće zaštitne opreme u radu zdravstvenih djelatnika. Kada je virus poprimio izuzetne razmjere širenja kao prevenciju istog uvedeno je održavanje socijalnog distanciranja [11].

Obzirom na novi SARS-CoV-2 virus, provodila se masovna izolacija ili samoizolacija u kućnim uvjetima bolesnika koji su bili pozitivni, no nisu imali indikacije za hospitalizaciju. Praktično su ljudi provodili izolacije u svojim domovima, u zasebnim sobama radi sprečavanja širenja virusa. Izolacija je termin koji upotrebljavamo kada je osoba pozitivna na SARS-CoV-2 virus, a pojam samoizolacija odnosi se na negativne ukućane koji su zbog pozitivnog člana morali provesti spomenute mjere. Samoizolacija je posebna mjera donešena od strane ministarstva zdravstva i provodi se od 10- 14 dana. Također samoizolaciji pristupaju osobe koje su boravile u zemljama sa visokom incidencijom spomenutog virusa. Minimalan broj kontakata nužan je prilikom provođenja kućne izolacije, zajednički boravak u prostorijama trebao bi biti najduži 15 minuta, a udaljenost najmanje 2 metra. Potrebno je izbjegavati sve oblike kontakata, poput ljubljenja, rukovanja, i sl. Sobe je potrebno redovito provjetravati [11].

Također, razvijeni su različiti oblici cjepiva za sprječavanje virusa SARS-CoV-2 i kasnije bolesti COVID-19. Nekoliko se cjepiva našlo u globalnoj širokoj upotrebi [12].

Kao i sva druga cjepiva, cjepiva protiv COVID-19 razvijaju se u skladu sa zakonskim zahtjevima u smislu sigurnosti, kakvoće i učinkovitosti. Ono po čemu se cjepiva protiv COVID-19 razlikuju od ostalih jest brzina razvoja i odobravanja te same primjene cjepiva kao odgovor za brzom potrebom za suzbijanje virusa. U Europskoj uniji prati se sigurnost, učinkovitost, kao i nuspojave cjepiva protiv COVID-19. Cjepiva odobrena u EU protiv COVID-19 jesu Corminaty (BioNTech/Pfizer), Jcovden (Janssen-Cilag), Nuvaxovid (Novavax), Spikevax (Moderna), Valneva (Valneva), Vaxzevria (AstraZeneca), VidPrevtyn Beta (Sanofi Pasteur) [13].

Unatoč besplatnoj mogućnosti cijepljenja protiv COVID-19 određeno stanovništvo pokazuje otpor cjepivu. Istraživanja pokazuju da je udio onih koji se žele cijepiti u stalnom padu. Kao glavni razlozi odbijanja cjepiva javljaju se: nizak percipirani rizik od zaraze COVID-19, niska percipirana korist od cjepiva, zdravstveni problemi, nedostatak informacija, sustavno nepovjerenje te duhovni/vjerski razlozi [14].

Slika 4.1. Dostupna cjepiva protiv virusa SARS-CoV-2

Izvor: https://www.cybermed.hr/clanci/cjepiva_protiv_sars_cov_2

5. ZAŠTITA ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA U RADU S COVID-19 OBOLJELIM OSOBAMA

Pacijenti s akutnom infekcijom dišnih putova, uz sumnju da je infekcija uzrokovana novim, još nedovoljno istraženim virusom ili uzročnikom koji se lako i brzo širi, kao što je koronavirus, uz standardne, provode se kapljične i kontaktne mjere izolacije. U zdravstvenim ustanovama mjere su se nadopunile nošenjem maske bez obzira na udaljenost od pacijenta, kirurške maske zamijenile su se filtrirajućim polumaskama (FFP2) radi osobne zaštite zdravstvenih djelatnika te se nosi zaštitni vizir za glavu [10].

Koronavirus se širi aerosolom, putem kontakta i kapljično. U zdravstvenim ustanovama zaštitna odjeća za rad sa pacijentom pozitivnim na SARS-CoV-2 mora pokrivati cijelo tijelo, mora biti odgovarajuće veličine te mora biti racionalno korištena. Odjeća ispod zaštitnog virala trebala bi biti jednokratna. Zaštitna maska za lice namijenjena je jednokratnoj upotrebi te se skida kada je oštećena ili zaprljana. U slučaju nedostatka zaštitne opreme postoje smjernice za ponovnu upotrebu maske, no u Hrvatskoj nije bilo potrebe za takvim mjerama. Ne postoji jedinstveno pravilo oblačenja i skidanja zaštitne opreme prilikom rada sa pozitivnim pacijentom, već postoje smjernice čiji je protokol svaka zdravstvena ustanova prilagodila za sebe. Nužno je pridržavati se određenih koraka kod skidanja zaštitne odjeće kako ne bi došlo do zaraze zdravstvenih djelatnika i širenja infekcije u zdravstvenom sustavu [15].

Slika 5.1. Oprema zdravstvenog radnika u skrbi za oboljele od COVID-19 u RH

Izvor: Croatian Journal of Infection, raspoloživo na: <https://cji.com.hr/postupak-oblacenja-i-skidanja-zastitne-opreme-covid-19/>

6. Istraživački dio rada

6.1. Cilj istraživanja

- Ispitati znanje i stav zdravstvenih djelatnika o cjepivima protiv virusa SARS-CoV-2
- Ispitati stav zdravstvenih djelatnika prema osobama koje nisu cijepljene protiv bolesti COVID-19

6.2. Metodologija

Podaci za ovo istraživanje prikupljeni su nestandardiziranim anketnim upitnikom preko Google obrasca na društvenim mrežama u periodu od 26.08.2022. do 30.09.2022. Anketni upitnik pod nazivom „Stavovi i predrasude zdravstvenih djelatnika o necijepljenoj populaciji protiv bolesti COVID-19“ sastoji se od 15 pitanja.

Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno i anonimno. Anketni upitnik izvor je autora i sastoji se od 2 dijela.

U prvom su dijelu 3 pitanja sociodemografskog karaktera. Drugi dio upitnika odnosi se na znanje ispitanika i njihovo vlastito mišljenje u vezi cjepiva protiv bolesti COVID-19 te njihova stava prema osobama koje nisu cijepljene.

Drugi dio pitanja sastoji se od 6 pitanja zatvorenog tipa gdje su ispitanici odgovarali na jedan od ponuđenih odgovora, 5 pitanja Likertovog tipa te 1 pitanje na dopunjavanje.

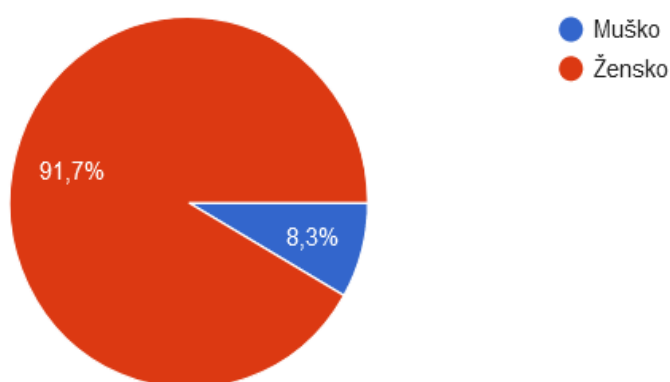
6.3. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo 132 ispitanika (zdravstvenih radnika). 121 osoba (91,7%) bila je ženskog spola dok je 11 osoba (8,3%) muškog spola. Od ukopnog broja ispitanih, 31 osoba (23,7%) u dobi je od 18-24 godine, 41 ispitanih (31,3%) u dobi je od 25-34 godine, 35 ispitanika (26,7%) u dobi je od 35-44 godine, 17 ispitanih (13%) u dobi je od 45-55 godine te je 7 ispitanika (5,3%) starijih od 55 godine.

Prema stupnju obrazovanja, najviše ispitanih, njih 68 (51,5%) srednje je stručne spreme, 47 ispitanih (35,6%) više je stručne spreme, 17 ispitanih (12,9%) visoke je stručne spreme.

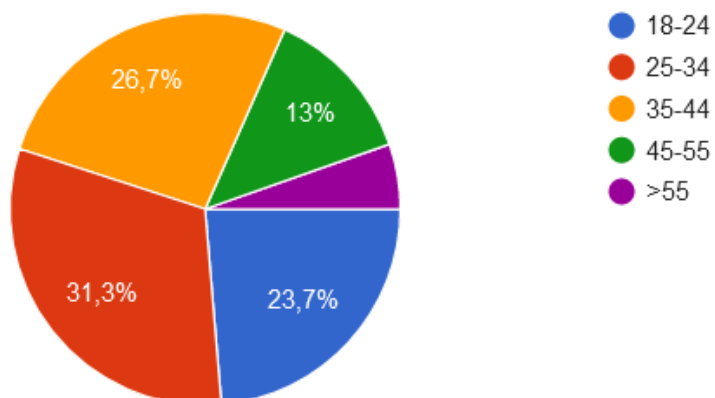
7. Rezultati istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 132 ispitanika. 121 ispitanika ženskog je spola (91,7%) a 11 ispitanika (8,3%) muškog je spola.

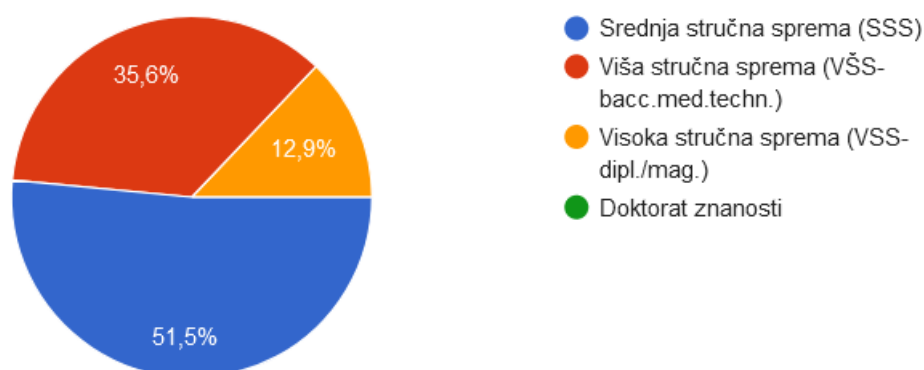
Grafikon 7.1. Prikaz raspodjele sudionika istraživanja prema spolu (N=132) [izvor: autor]

U istraživanju su sudjelovali ispitanici stariji od 18 godina. 31 ispitanika (23,7%) starosne je dobi od 18-24 godine, najviše ispitanika, njih 41 (31,3%) u dobi je od 25-34 godine, 35 ispitanika (26,7%) u dobi je od 35-44 godine, 17 njih (13%) u dobi je od 45-55 godina, 7 ispitanika (5,3%) starije je od 55 godina te 1 osoba nije odgovorila na pitanje vezano uz starosnu dob.

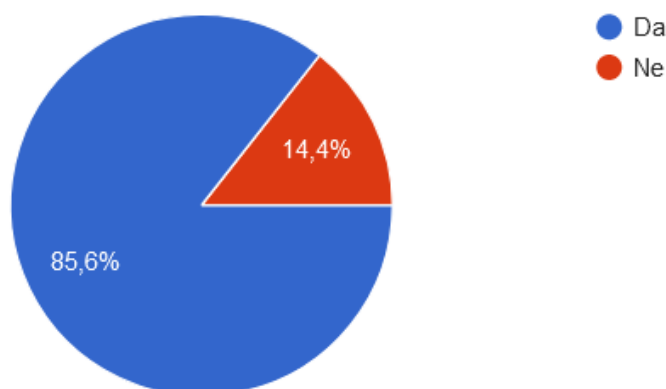
Grafikon 7.2. Prikaz raspodjele sudionika istraživanja prema dobi (N=131) [izvor: autor]

Prema stupnju obrazovanja, 68 ispitanih (51,5%) završilo je srednju stručnu spremu, 47 (35,6%) ispitanih završilo je višu stručnu spremu dok je 17 ispitanika (12,9%) završilo visoku stručnu spremu.

Grafikon 7.3. Prikaz raspodjele sudionika istraživanja prema stupnju obrazovanja (N=132) [izvor: autor]

Na pitanje „Znate li koja cjepiva postoje protiv virusa SARS-CoV-2?“ 113 ispitanih (85,6%) odgovorilo je da zna dok je 19 osoba (14,4%) odgovorilo da ne zna.

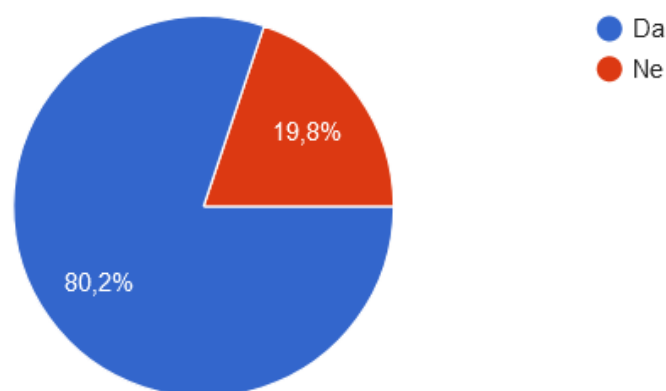
Grafikon 7.4. Odgovori ispitanika na pitanje „Znate li koja cjepiva postoje protiv virusa SARS-CoV-2?“ (N=132) [izvor: autor]

Peto pitanje odnosilo se na ispitanike koji su na prethodnom pitanju dali odgovor da znaju koje vrste cjepiva postoje protiv virusa SARS-CoV-2. Od 132 ispitanika, 104 ih je odgovorilo na pitanje, 3 osobe su na pitanje odgovorile brojčano (4,5,6) čiji su se odgovori izbacili iz analize odgovora dok 25 ispitanika nije odgovorilo na pitanje. Prikaz odgovora ispitanika prikazan je u tablici 7.5.

NAZIV KATEGORIJE	ODGOVORI KOJI PRIPADAJU KATEGORIJI	BROJ ODGOVORA
Pfizer/BioNTech	Comirnaty	88
Moderna	Spikevax	74
Nuvaxovid	Novavax	10
Sputnik V		13
Johnson & Johnson	Janssen, J&J	62
Valneva		2
Astra Zeneca	Vaxzevria	72
Vektorska		4
mRNA		5
Proteinska		3
Genska		1
Adenovirusno		1

Tablica 7.5. Prikaz odgovora ispitanika na pitanje „Koje vrste cjepiva znate da postoje protiv virusa SARS-CoV-2?“ (N=104) [izvor: autor]

Na pitanje „Jeste li bili u prilici raditi s pacijentima oboljelima od bolesti COVID-19?“ odgovorilo je 131 ispitanih. 105 ispitanih (80,2%) odgovorilo je potvrdno, dok je 26 (19,8%) ispitanika dogovorilo kako nije bilo u prilici raditi s oboljelima od bolesti COVID-19.

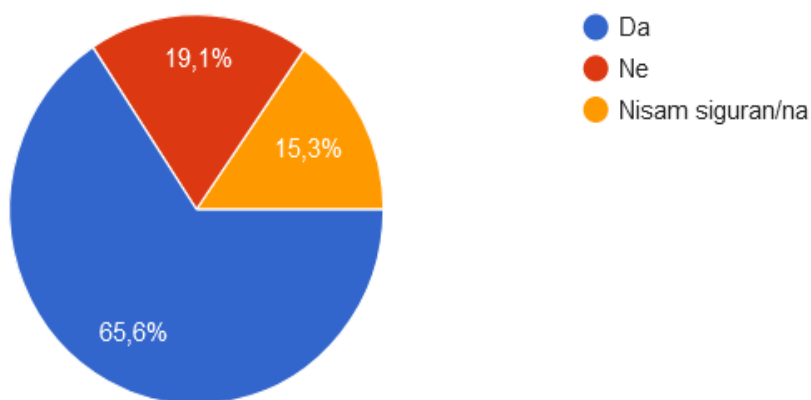
Grafikon 7.6. Odgovori ispitanika na pitanje „Jeste li bili u prilici raditi s pacijentima oboljelima od bolesti COVID-19?“ (N=131) [izvor: autor]

Na pitanje koje je glasilo: na Likertovoj skali označite vlastito slaganje s tvrdnjom: “Cjepivo protiv virusa SARS-CoV-2 je nužno” odgovorilo je 130 ispitanika. 10 ispitanika (7,7%) odgovorilo je kako se u potpunosti slaže, 6 (4,6%) ispitanika se djelomično slaže, 41 (31,5%) ispitanih se niti slaže, niti ne slaže, 20 (15,4%) se djelomično ne slaže dok se 53 (40,8%) u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Cjepivo protiv virusa SARS-CoV-2 je nužno.	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	10	7,7%
Djelomično se slažem	6	4,6%
Niti se slažem, niti se ne slažem	41	31,5%
Djelomično se ne slažem	20	15,4%
U potpunosti se ne slažem	53	40,8%

Tablica 7.7. Prikaz broja odgovora ispitanika na pitanje: „Na Likertovoj skali označite vlastito slaganje s tvrdnjom: “Cjepivo protiv virusa SARS-CoV-2 je nužno” (N=130) [izvor: autor]

Na pitanje „Bojite li se rizika nekog od cjepiva protiv virusa SARS-CoV2“ odgovorilo je 131 ispitanih. 86 (65,6%) odgovorilo je da se boji, 25 (19,1%) da se ne boji te 20 osoba (15,3%) kako nisu sigurni/e.

Grafikon 7.8. Prikaz odgovora ispitanika na pitanje „ Bojite li se rizika nekog od cjepiva protiv virusa SARS-CoV-2? “ (N=131) [izvor: autor]

Analiza odgovora otvorenog tipa na pitanje „Što smatrate kao razloge da se ljudi ne žele cijepiti?“

Na ovo je pitanje bilo ponuđeno 6 odgovora, a ispitanici su mogli odabrati više odgovora koje smatraju kao razloge da se ljudi ne žele cijepiti. Ponuđeni odgovori bili su:

- Strah
- Neinformiranost
- Dezinformiranost
- Nezainteresiranost
- Nemar
- Ostalo (gdje su ispitanici svojim riječima mogli napisati vlastito mišljenje)

Nakon provedene analize može se zaključiti sljedeće:

129 ispitanika je odgovorilo na pitanje. Od ukupnog broja ispitanika, njih 100 (77,5%) smatra kako je strah razlog zašto se ljudi ne žele cijepiti, njih 55 (42,6%) smatra da je razlog neinformiranost, 48 (37,2%) smatra da je to dezinformiranost, 32 (24,8%) navodi da je razlog nezainteresiranost.

Odgovori koji su se pojavili u kategoriji „Ostalo“ bili su:

„Nepovjerenje. Ljudi ne žele biti pokusni kunići.“

„Nedjelotvornost cjepiva.“

„Prisila vlasti je bila jako kontra produktivna.“

Kategorija	Broj odgovora	Postotak
Strah	100	77,5%
Neinformiranost	55	42,6%
Dezinformiranost	48	37,2%
Nezainteresiranost	32	24,8%
Nemar	19	14,4%
Nepovjerenje	4	3,1%
Nedjelotvornost	2	1,6%
Prisila vlasti	2	1,6%

Tablica 7.9. Prikaz broja odgovora ispitanika o razlozima koje smatraju uzrokom zbog kojeg se ljudi ne žele cijepiti prema kategorijama i postocima. (N=129) [izvor: autor]

Na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID- 19 ne bi trebale biti hospitalizirane u slučaju da obole od spomenutog virusa” (N=132), 4 (3%) ispitanika odgovorilo je da se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom, 5 (3,8%) da se djelomično slaže, 12 (9,1%) da se niti slaže, niti ne slaže, 8 (6,1%) da se djelomično ne slaže te najveći broj ispitanika, 103 (78%) navelo je kako se u potpunosti ne slaže.

„Osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID- 19 ne bi trebale biti hospitalizirane u slučaju da obole od spomenutog virusa”	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	4	3%
Djelomično se slažem	5	3,8%
Niti se slažem, niti se ne slažem	12	9,1%
Djelomično se ne slažem	8	6,1%
U potpunosti se ne slažem	103	78%

Tablica 7.10. Prikaz broja odgovora ispitanika na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID- 19 ne bi trebale biti hospitalizirane u slučaju da obole od spomenutog virusa” (N=132) [izvor: autor]

Na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 trebale bi same snositi troškove liječenja“ (N=132), 12 (9,1%) ispitanih je odgovorilo kako se u potpunosti slaže, 4 (3%) da se djelomično slaže, 6 (4,5%) da se niti slaže, niti ne slaže, 10 osoba (7,6%) navelo je kako se djelomično ne slaže te 100 ispitanika (75,8%) se u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom.

„Osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 trebale bi same snositi troškove liječenja“	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	12	9,1%
Djelomično se slažem	4	3%
Niti se slažem, niti se ne slažem	6	4,5%
Djelomično se ne slažem	10	7,6%
U potpunosti se ne slažem	100	75,8%

Tablica 7.11. Prikaz broja odgovora ispitanika Na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 trebale bi same snositi troškove liječenja“ (N=132) [izvor: autor]

Na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 nisu dale svoj doprinos borbi protiv pandemije“ 15 ispitanika (11,4%) je odgovorilo kako se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom, 6 (4,5%) odgovorilo je kako se djelomično slaže, 17 njih (12,9%) se niti slaže, niti ne slaže, 10 njih (7,6) se djelomično ne slaže, dok se najveći broj ispitanih, njih 84 (63,6%) u potpunosti ne slaže s tvrdnjom.

„Osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 nisu dale svoj doprinos borbi protiv pandemije“	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	15	11,4%
Djelomično se slažem	6	4,5%
Niti se slažem, niti se ne slažem	17	12,9%

Djelomično se ne slažem	10	7,6%
U potpunosti se ne slažem	84	63,6%

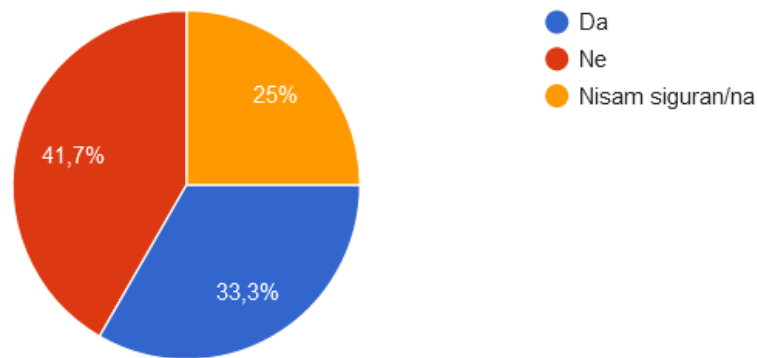
Tablica 7.12. Prikaz broja odgovora ispitanika na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 nisu dale svoj doprinos borbi protiv pandemije“ (N=132) [izvor: autor]

Na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: “zdravstveni djelatnici ne bi trebali brinuti o necijepljenim bolesnicima koji obole od bolesti COVID-19“ odgovorilo je 131 ispitanih. 4 ispitanika (3,1%) navodi da se u potpunosti slaže s tvrdnjom, 4 njih (3,1%) da se djelomično slaže, 6 ispitanih (4,6%) da se niti slaže, niti ne slaže, 3 njih (2,3%) da se djelomično ne slaže te se 114 (87%) ispitanih u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom.

„Zdravstveni djelatnici ne bi trebali brinuti o necijepljenim bolesnicima koji obole od bolesti COVID-19“	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	4	3,1%
Djelomično se slažem	4	3,1%
Niti se slažem, niti se ne slažem	6	4,6%
Djelomično se ne slažem	3	2,3%
U potpunosti se ne slažem	114	87%

Tablica 7.13. prikaz broja odgovora ispitanika na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: “zdravstveni djelatnici ne bi trebali brinuti o necijepljenim bolesnicima koji obole od bolesti COVID-19“ (N=131) [izvor: autor]

Na pitanje „Smatrate li da osobe koje se cijepaju protiv virusa SARS-CoV-2 imaju generalno blažu kliničku sliku“ 44 ispitanih (33,3%) odgovorilo je s „da“, 55 (41,7%) njih s „ne“ te su se 33 osobe (25%) izjasnile kako nisu sigurne.

Grafikon 7.14. Prikaz broja odgovora ispitanika na pitanje „Smatrate li da osobe koje se cijepe protiv virusa SARS-CoV-2 imaju generalno blažu kliničku sliku“ (N=132) [izvor: autor]

Analiza odgovora otvorenog tipa na pitanje „Kakve osjećaje u vama izaziva kada pomislite na bolest COVID-19?“

Na ovo je pitanje bilo ponuđeno 6 odgovora:

- Strah
- Neizvjesnost
- Ljtnju
- Tugu
- Sreću
- Ne izaziva nikakve osjećaje
- Ostalo (gdje su ispitanici svojim riječima mogli napisati vlastito mišljenje)

Nakon provedene analize može se zaključiti sljedeće:

Od 132 ispitanika, njih 131 je odgovorilo na ovo pitanje. Ispitanici su mogli odabrati više osjećaja koje u njima budi pomisao na COVID-19. 33 ispitanika (25,2%) složilo se da bolest COVID-19 u njima budi osjećaj straha, 45 (34,4%) ispitanika se složilo da je to i neizvjesnost, 38 (29%) navodi kako je to ljtnja, 20 njih(15,3%) navodi tugu, nijedna osoba se nije izjasnila da pomisao na bolest COVID-19 u njoj budi sreću te je njih 45 (34,4%) navelo da „ne izaziva nikakve osjećaje“.

Odgovora u kategoriji „Ostalo“ bilo je 4. Iz tri se odgovora nije bilo nemoguće zaključiti o kojim osjećajima je riječ te 1 koji pripada u kategoriju „strah“- „Trenutno strah jer sam onkološki pacijent, ali profesionalno bolest kao i svaka druga.“

Kategorija	Broj odgovora	Postotak
Strah	33	25,2%
Neizvjesnost	45	34,4%
Ljutnju	38	29%
Tugu	20	15,3%
Sreću	0	0%
Ne izaziva nikakve osjećaje	45	34,4%

Tablica 7.15. Prikaz odgovora ispitanika o osjećajima koje u njima izaziva pomisao na bolest COVID-19 (N=131) [izvor: autor]

8. Rasprava

U ovom istraživanju ispitivani su stavovi zdravstvenih djelatnika o cijepljenju protiv bolesti COVID-19, njihovo vlastito mišljenje o razlozima zbog kojih se određena populacije ne želi cijepiti te njihov stav o osobama koje nisu cijepljene a njihovo zdravstveno stanje zahtijeva hospitalizaciju. Nadalje, ispitani su i osjećaji zdravstvenih djelatnika na spomenutu tematiku.

Razvoj cjepiva otkriće je medicine jer je doprinijelo smanjenju i suzbijanju brojnih bolesti [16].

Samo 10 ispitanika ovog istraživanja, što čini 7,7% na pitanje „Na Likertovoj skali označite vlastito slaganje s tvrdnjom: “cjepivo protiv virusa SARS-CoV-2 je nužno” odgovorilo je kako se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Većina ispitanika, 53 (40,8%) odgovorila je da se u potpunosti ne slaže kako je cjepivo nužno. Nadalje, 86 (65,6%) ispitanih je odgovorilo kako se boji rizika nekog od cjepiva protiv SARS-CoV-2.

U Poljskoj je 2022. godine provedeno međusektorsko internetsko istraživanje koje je za cilj imalo procijeniti stavove zdravstvenih radnika i studenata medicinskih fakulteta prema preventivnom cijepljenju protiv COVID-19. U istraživanju je sudjelovalo 497 ispitanika.

Pitanja su se odnosila na stavove prema cijepljenju kao i zabrinutosti oko nuspojava cjepiva i zaraze COVID-19. Pozitivan stav prema cijepljenju uočen je kod 82% ispitanika. Više od 54% ispitanika bilo je zabrinuto zbog nuspojava nakon cijepljenja protiv COVID-19. Studenti medicine imali su pozitivniji stav prema cijepljenju od studenata sestrinstva.

Većina studija utvrdila je zabrinutost oko sigurnosti, učinkovitosti i mogućih nuspojava cjepiva kao glavne razloge za oklijevanje zdravstvenih radnika oko cijepljenja protiv COVID-19. Zabrinutost ispitanika odnosila se na mogućnost zaraze cijepljenjem i slabljenjem imunološkog sustava. Ispitanici su naveli zabrinutost zbog masovnog uvođenja cijepljenja. Nadalje, zabrinutost je bila vezana i uz mogućnost gubitka fizičke i mentalne sposobnosti, kao i pogoršano profesionalno i društveno funkcioniranje.

Većina studija također je otkrila da je veća vjerojatnost da će pojedinci koji su bili muškarci, starije dobi i liječnici prihvatiti cjepiva protiv COVID-19. Također je utvrđeno da čimbenici kao što su veći percipirani rizik od zaraze COVID-19, izravna skrb za pacijente i povijest cijepljenja protiv gripe povećavaju vjerojatnost cijepljenja protiv COVID-19 [17].

Na pitanje „Što smatrate kao razloge da se ljudi ne žele cijepiti?“ 100 ispitanika je odabralo strah kao glavni razlog. Zatim slijede odgovori: neinformiranost, dezinformiranost, nezainteresiranost, nemar.

Istraživanje provedeno od 20.1.2020. godine do 2.5.2021. godine u Njemačkoj, a koje je obuhvaćalo objave opće populacije na tri društvene mreže (Instagram, Twitter, YouTube) bavilo se istraživanjem razloga odbijanja cjepiva. U istraživanju je sudjelovalo 333 objava napisanih od strane 332 korisnika. Iz istraživanja je identificirano 6 glavnih razloga za odbijanje cjepiva protiv SARS-CoV-2: niska percipirana korist za cijepljenje, nizak percipirani rizik od zaraze, zdravstveni problemi, nedostatak informacija, sustavno nepovjerenje, vjerski razlozi [14].

Važno u sprječavanju širenja SARS-CoV-2 je prepoznavanje čimbenika koji utječu na stavove prema cijepljenju. Istraživanja pokazuju da je jedan od glavnih čimbenika povjerenje populacije u zdravstvene djelatnike. Dakle, stavovi zdravstvenih djelatnika mogu izravno utjecati na donošenje odluke o cjepivu javnosti [17].

Novonastalom situacijom i izazovima koje je donijela bolest COVID-19 u javnozdravstvenoj i medicinskoj etici otvorena su nova poglavlja.

Kodeks medicinske etike i deontologije pri skrbi oko pacijenta ima dva načela: „najprije ne škoditi“ i „volja bolesnika vrhovni je zakon“. U medicinskom djelovanju dobrobit pacijenta, njegova zdravlja i života stavljeni su kao zahtjev pred liječnike, pacijent ima pravo prihvatiti, tražiti ili odbiti liječenje [18].

Od 132 ispitanika 4 njih (3%) se u potpunosti slaže kako osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 ne bi trebale biti hospitalizirane u slučaju da obole od spomenute bolesti, dok se 103 ispitanika (78%) u potpunosti ne slaže sa spomenutom tvrdnjom.

12 ispitanika (9,1%) smatra kako bi osobe koje se nisu cijepile trebale same snositi troškove hospitalizacije dok se 100 ispitanika (75,8%) u potpunosti ne slaže s tim.

4 ispitanika (3,1%) smatra kako zdravstveni djelatnici ne bi trebali brinuti o necijepljenim bolesnicima koji obole od bolesti COVID-19 dok se 114 (87%) u potpunosti ne slaže s tom tvrdnjom.

Perspektivno istraživanje provedeno u Sjedinjenim Američkim Državama pokazalo je kako je necijepljena populacija predstavljala značajan pritisak na zdravstvene sustave, iscrpljujući medicinske resurse i pridonoseći velikim stopama manjka zdravstvenih djelatnika. Istraživanje pretpostavlja da se između studenog i prosinca 2021. godine dogodilo više od 692 000 hospitalizacija koje su mogle biti spriječene kod necijepljenih osoba što je američko gospodarstvo koštalo više od 13,8 milijardi dolara. Velika većina slučajeva, hospitalizacija i

smrti povezanih s COVID-19 jest među necijepljenom populacijom. Sve te hospitalizacije zahtijevale su trošak medicinskih resursa i zdravstvenog osoblja opterećujući zdravstveni sustav. Zdravstvenim je ustanovama nedostajalo sredstava za prihvata broj oboljelih, a izvori govore kako je liječenje necijepljenih bilo na štetu ostalih pacijenata. U nastojanju da skrbe oko oboljelih od bolesti COVID-19, zdravstveni su radnici bili mobilizirani, brinuli o broju pacijenata koji premašuju kapacitete te riskirali izloženost bolesti. Zabilježen je vrtoglav porast stope izgaranja zdravstvenih djelatnika [19].

Nekoliko izvješća pokazalo je kako zdravstveni radnici doživljavaju frustraciju kada liječe necijepljene osobe protiv COVID-19 bolesti.

Većina necijepljenih osoba spada u niže socioekonomske slojeve, žive u ruralnim područjima, žrtve su dezinformacija ili imaju lošiji pristup zdravstvenoj skrbi [20].

Vodeći se etičkim kodeksom i uzimajući u obzir dobrobit pacijenta kao prioritet u pružanju zdravstvene zaštite, zdravstveni djelatnici bi bez predrasuda trebali pristupati podjednako svim pacijentima, bili oni cijepljeni ili necijepljeni.

Na pitanje „Smatrate li da osobe koje se cijepaju protiv virusa SARS-CoV-2 imaju generalno blažu kliničku sliku?“ 44 (33,3%) ispitanika odgovorilo je da smatra, 55 (41,7%) da ne smatra dok 33 ispitanika (25%) nije sigurno.

Provedeno je istraživanje u centru za tercijarnu skrb u Indiji koje se bavilo istraživanjem težine, kliničke slike i simptoma pneumonije kod cijepljenih protiv bolesti COVID-19 u odnosu na necijepljene pacijente. Od 142 bolesnika, 92 (64,8%) bilo je muškog spola prosječne dobi 56 godina. Među sudionicima, 92 ispitanika ima prethodne komorbiditete. Pacijenti su podijeljeni u 2 skupine: cijepljeni sa barem jednom dozom cjepiva unutar 6 mjeseci i necijepljeni. Demografske karakteristike obje skupine bile su slične, izuzev spola. Istraživanje je pokazalo kako je većina pacijenata u cijepljenoj skupini oboljela od blagog do umjerenog oblika bolesti COVID-19, dok je većina u necijepljenoj skupini oboljela od teškog oblika bolesti. 26% cijepljene skupine doživjelo je tešku bolest u usporedbi sa 71,5% u necijepljenoj skupini. Razlike u duljini liječenja, boravka u jedinici intenzivne njege ili ukupnog boravka u bolnici nije bilo [21].

Na pitanje „Kakve osjećaje u vama izaziva kada pomislite na bolest COVID-19?“ 33 ispitanika (25,2%) odgovorilo je kako se radi o strahu, 45 (34,4%) ispitanika se složilo da je to i neizvjesnost, 38 (29%) navodi ljutnju, 20 njih (15,3%) navodi tugu, 45 ispitanika (34,4%) navelo je da „ne izaziva nikakve osjećaje.“

Zdravstveni radnici ključan su resurs u borbi protiv pandemije COVID-19 ali su zabilježene negativne psihološke posljedice koje je ova bolest doprinijela.

U Vietnamu je provedena presječna studija među zdravstvenim djelatnicima u Sveučilišnom medicinskom centru u HO Chi Minh Cityju. Upitnik je proveden u svrhu mjerenja emocija, iskustava stresora i strategija suočavanja tijekom pandemije COVID-19. Među 1423 sudionika koji su ispunjavali uvjete za analizu podataka, većina su bile žene (71,1%) s prosječnom dobi od 34,2 godine. Otprilike polovica sudionika radila je najmanje 10 godina.

Dok je većina sudionika izjavila da su radili svoj posao zbog svoje profesionalnosti i dužnosti (87,4%), veliki broj je izvijestio da se osjeća nervozno i uplašeno (86,0%). Većina sudionika izrazila je zabrinutost oko prenošenja SARS-CoV-2 svojim obiteljima ili prijateljima (76,6%) i zabrinutost da bi mala pogreška ili pad u koncentraciji mogli zaraziti njih same i druge (76,7%). Najčešće strategije suočavanja bile su pridržavanje strogih osobnih zaštitnih mjera (95,3%), izbjegavanje izlazaka (92,5%) i čitanje o SARS-CoV-2 (92,3%). Ugroženije su bile žene s višom stručnom spremom i manje od 5 godina radnog iskustva te one koje su radile na kliničkim i subkliničkim odjelima. Većina sudionika smatra kako je tijekom pandemije potrebno posebno priznanje (90,7%) ili financijska naknada (81,3%). Vrlo malo ispitanika (9,9%) razmišljalo je o davanju otkaza za vrijeme pandemije [22].

8. ZAKLJUČAK

Pandemija COVID-19 zdravstvena je kriza koja je doprinijela neviđenom utjecaju na zdravstvene usluge, značajan morbiditet i mortalitet oboljelih, uzrokovala psihički negativne učinke na zdravstvene djelatnike te dovela do ekonomskih posljedica.

Unatoč iscrpnoj potrebi u skrbi za oboljele, zdravstveni djelatnici pokazali su predanost svome poslu izlažući se svakodnevnu riziku od zaraze u skrbi za oboljele.

Provedeno istraživanje čiji su ispitanici bili zdravstveni radnici pokazalo je kako se unatoč velikom broju ispitanika koji su i sami brinuli o oboljelima od bolesti COVID-19 u većini njih i dalje javlja otpor cijepljenju smatrajući kako cjepivo nije nužno. Dakako, cjepiva su se u vrlo kratkom vremenskom roku našla u primjeni što daje za pravo da određena populacija, a i ispitanici ovog istraživanja (65,6%) i dalje se boji rizika nekog od cjepiva.

Pozitivni rezultati pokazali su se u skrbi zdravstvenih djelatnika gdje većina (78%) negira tvrdnju kako osobe koje nisu cijepljene ne bi trebale biti hospitalizirane. Nadalje, većina njih (75,8%) stava je da osobe koje nisu cijepljene ne bi trebale same snositi troškove hospitalizacije te kako (63,6%) ih ne smatraju da nisu doprinijeli u borbi protiv pandemije.

Iako u malog broja ispitanih, predrasude o necijepljenim osobama supstoje, potrebno ih je eliminirati jer one utječu na pravni, etički i praktični aspekt pružanja zdravstvene zaštite.

Svakako su potrebna daljnja buduća istraživanja na tematiku cjepiva protiv bolesti COVID-19 koja bi procijenila dugoročni učinak cjepiva, procijenila učinkovitost i sigurnost.

9. LITERATURA

- [1] A. Rauf i suradnici: COVID-19 Pandemic: Epidemiology, Etiology, Conventional and Non-Conventional Therapies. *Int J Environ Res Public Health*. 2020 Nov 4;17(21)
- [2] M. Ciotti i suradnici: The COVID-19 pandemic. *Crit Rev Clin Lab Sci*. 2020 Sep;57(6):365-388.
- [3] D. Ropac, I. Stašević, G. Rafaj: Neki epidemiološki pokazatelji u pandemiji COVID-19 u republici Hrvatskoj tijekom 2020, *Acta medica Croatia*, Vol. 74 No.4, 2020.
- [4] M. C S Wong i suradnici: Acceptance of the COVID-19 vaccine based on the health belief model: A population-based survey in Hong Kong. *Vaccine*. 2021 Feb 12;39(7):1148-1156
- [5] N. Gupta, S. Dhamija, J. Patil, B. Chaudhari: Impact of COVID-19 pandemic on healthcare workers. *Ind Psychiatry J*. 2021 Oct;30(Suppl 1)
- [6] YC. Wu, CS. Chen CS, XY. Chan: The outbreak of COVID-19: An overview. *J Chin Med Assoc*. 2020 Mar;83(3):217-220
- [7] <https://coronavirus.jhu.edu/data/mortality> (dostupno 12.06.2023.)
- [8] <https://www.hzjz.hr/aktualnosti/covid-19-izvjesce-hzjz-a/> (dostupno 12.06 2023.)
- [9] A. Sanyaoulu i suradnici: Comorbidity and its Impact on Patients with COVID-19, *SN Compr Clin Med*. 2020; 2(8): 1069–1076.
- [10] N. Skitarelić, B. Dželalija, N. Skitarelić: Covid-19 pandemics: a brief overview of current knowledge, *Medica Jadertina*, Vol. 50 No.1, 2020.
- [11] G. Martins Van Jaarsveld: The Effects of COVID-19 Among the Elderly Population: A Case for Closing the Digital Divide, *Front Psychiatry*, 2020 Nov 12;11
- [12] C. Grana i suradnici: Efficacy and safety of COVID-19 vaccines. *Cochrane Database Syst Rev*. 2022 Dec 7;12(12):

[13] Cjepiva protiv COVID-a 19. Europski portal za informacije o cijepljenju. <https://vaccination-info.eu/hr/covid-19/cjepiva-protiv-covid-19> (dostupno 15.5.2023.)

[14] J. Fieselmann, K. Annac, F. Erdsiek, Y.Yilmaz-Aslan, P. Brzoska: What are the reasons for refusing a COVID-19 vaccine? A qualitative analysis of social media in Germany, *BMC Public Health* 22, 846 (2022)

[15] Š. Smolić: Neki aspekti života starijih Europljana u pandemiji bolesti COVID-19: nalazi iz istraživanja SHARE Corona, *Migracijske i etničke teme*, Vol. 37 No.2, 2021.

[16] <https://www.who.int/news-room/spotlight/history-of-vaccination/a-brief-history-of-vaccination> (dostupno 15.5.2023.)

[17] B. Jankowska-Polańska i suradnici: Attitude of Health Care Workers and Medical Students towards Vaccination against COVID-19. *Vaccines (Basel)*. 2022 Mar 29;10(4):535.

[18] D. Šehić: Teološko–bioetički problemi medicinske etike u krizi Covid–19", *Obnovljeni Život*, vol.77, br. 2, str. 207-219, 2022.

[19] PM. Farrenkopf: The Cost of Ignoring Vaccines. *Yale J Biol Med*. 2022 Jun 30;95(2):265-269.

[20] A B Jamma i suradnici: Is There a Bias Toward Unvaccinated COVID-19 Patients? *Jama et al. HCA Healthcare Journal of Medicine* (2022) 3:3

[21] J Bajpai i suradnici: The Severity of COVID 19 Pneumonia in Vaccinated vs. Non-vaccinated Patients in the Second Wave: An Experience From a Tertiary Care Center in India. *Cureus*. 2022 May 26;14(5)

[22] T. Than Thai i suradnici: Healthcare Workers' Emotions, Stressor Experiences and Coping Strategies During the COVID-19 Pandemic in Vietnam. *Risk Manag Healthc Policy*. 2021 Oct 11;14:4281-4291.

Popis slika

Slika 2.1. Prikaz zemalja sa potvrđenim SARS-CoV-2 virusom od početka pojave epidemije do 13.03.2020. godine.

Izvor: RT Magazine, raspoloživo na: <https://rtmagazine.com/disorders-diseases/infectious-diseases/other-infections/27-more-countries-documented-first-coronavirus-cases/>, 12.06.2023

Slika 2.2. Tablični prikaz broja oboljelih i umrlih od COVID-19 u RH u razdoblju do 30. listopada 2022. Izvor: HZJZ, raspoloživo na: <https://www.hzjz.hr/aktualnosti/covid-19-izvjesce-hzjz-a/>, 12.06.2023.

Slika 4.1. Dostupna cjepiva protiv virusa SARS-CoV-2

Izvor: https://www.cybermed.hr/clanci/cjepiva_protiv_sars_cov_2, 12.06.2023.

Slika 5.1. Oprema zdravstvenog radnika u skrbi za oboljele od COVID-19 u RH

Izvor: Croatian Journal of Infection, raspoloživo na: <https://cji.com.hr/postupak-oblacenja-i-skidanja-zastitne-opreme-covid-19/>12.06.2023.

Prilog- anketni upitnik

STAVOVI I PREDRASUDE ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA O NECIJEPLJENOJ POPULACIJI PROTIV BOLESTI COVID-19

Poštovani, ovaj upitnik izrađen je za potrebe istraživanja u sklopu završnog rada na studiju Sestrinstva, Sveučilište Sjever. Anketa je anonimna te Vas molim da iskrenim odgovorima pridonese istraživanju navedene teme.

Ispunjavanjem ankete smatra se davanjem informiranog pristanka za sudjelovanje u istraživanju i svakom trenutku možete odustati od ispunjavanja.

Unaprijed zahvaljujem na suradnji.

Borna Vađunec, student preddiplomskog stručnog studija Sestrinstvo,
Sveučilište Sjever

1.Spol:

Muško

Žensko

2. Starosna dob:

18-24

25-34

35-44

45-55

>55

3. Razina obrazovanja:

Srednja stručna sprema (SSS)

Viša stručna sprema (VŠS- bacc.med.techn.)

Visoka stručna sprema (VSS- dipl./mag.)

Doktorat znanosti

4. Znaete li koja cjeviva postoje protiv virusa SARS-CoV-2?

Da

Ne

5. Ukoliko je prethodan odgovor da, nabrojite ih: _____

6. Jeste li bili u prilici raditi s pacijentima oboljelima od bolesti COVID-19?

Da

Ne

7. Na Likertovoj skali označite vlastito slaganje s tvrdnjom: “cjevivo protiv virusa SARS-CoV-2 je nužno”

1- U potpunosti se slažem

2 -Djelomično se slažem

3 -Niti se slažem, niti se ne slažem

4 -Djelomično se ne slažem

5 -U potpunosti se ne slažem

8. Bojite li se rizika nekog od cjeviva protiv virusa SARS-CoV-2?

Da

Ne

Nisam siguran/na

9. Što smatrate kao razloge da se ljudi ne žele cijepiti?

Strah

Neinformiranost

Dezinformiranost

Nezainteresiranost

Nemar

Ostalo (navesti što) _____

10. Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID- 19 ne bi trebale biti hospitalizirane u slučaju da obole od spomenutog virusa”

- 1- U potpunosti se slažem
- 2 -Djelomično se slažem
- 3 -Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 -Djelomično se ne slažem
- 5 -U potpunosti se ne slažem

11. Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 trebale bi same snositi troškove liječenja“

- 1- U potpunosti se slažem
- 2 -Djelomično se slažem
- 3 -Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 -Djelomično se ne slažem
- 5 -U potpunosti se ne slažem

12. Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: „osobe koje se nisu cijepile protiv bolesti COVID-19 nisu dale svoj doprinos borbi protiv pandemije“

- 1- U potpunosti se slažem
- 2 -Djelomično se slažem
- 3 -Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 -Djelomično se ne slažem
- 5 -U potpunosti se ne slažem

13. Na Likertovoj skali označite vlastito mišljenje za tvrdnju: “zdravstveni djelatnici ne bi trebali brinuti o necijepljenim bolesnicima koji obole od bolesti COVID-19“

- 1- U potpunosti se slažem
- 2 -Djelomično se slažem
- 3 -Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 -Djelomično se ne slažem
- 5 -U potpunosti se ne slažem

14.Smatrate li da osobe koje se cijepe protiv virusa SARS-CoV-2 imaju generalno blažu kliničku sliku?

Da

Ne

Nisam siguran/na

15. Kakve osjećaje u vama izaziva kada pomislite na bolest COVID-19?

Strah

Neizvjesnost

Ljutnju

Tugu

Sreću

Ne izaziva nikakve osjećaje

Ostalo (navesti što)_____

LIBRARIJ
ALFABETNO

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SIEVER

**IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, BORNA VADUNEC (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom ZNANJE, STAVOVI I PREDRASUDE ZDRAVSTVENIH (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

DJELATNIKA O NEKUPERSKOJ POPULACIJI PROTIV
BOLESTI COVID-19

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Borna
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, BORNA VADUNEC (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom ZNANJE, STAVOVI I PREDRASUDE (upisati naslov) čiji sam autor/ica. ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA O NEKUPERSKOJ POPULACIJI PROTIV BOLESTI COVID-19

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Borna
(vlastoručni potpis)